

с плановете за въстание през 1861-1862 г., както и съобщенията от него сведения за призивите на Раковски, Хитовата и други чети да се включат в това въстание и подпомогнат разрастването му, ни представят войводата в началото на 60-те години доста по-различно от шаблонната и невярна схема за него като класически, традиционен хайдушки водач. Спомените на войводата и други извори, преди всичко документацията на Раковски, говорят ясно за все повече повишаващата се надежда за националното освобождение на България. Защото сам той искрено и простодушно - в смисъл без теоретизации и големи думи, но със загриженост за съдбата на народа и отечеството си, а не само за отделни българи, жертви на местни турски злодейци - разказва²⁰ и за радостните известия от Раковски за очакваната борба за освобождение, и за разочарованието и мъката си, когато решителният бой е бил осуетен. И обясненията му за неуспеха са политически верни: от една страна поради краткотрайността на сръбско-турския сблъсък в Белград и принуденото "помирение" на Сърбия с Турция, в резултат на което става невъзможно да бъде прехвърлен в България подготвяният от Раковски емигрантски въоръжен отряд, но от друга страна и след това надеждите на войводата Панайот за ново въстание в България остават свързани неизменно с идеите, инициативите, плановете и дейността на Раковски.²¹ Това недвусмислено показва, че ориентацията му към вожд на революционното движение е трайно и плод на дълбоко и искрено убеждение. И че се присъединява естествено към Раковски, понеже и сам той е търсил в хайдутството нови перспективи и е налучкал стихийно, по свой път съществени елементи на нужните промени.

Вижда се, че реалната действителност дава достатъчно основания да преразгледаме сумарната, исторически неточна и невярна характеристика за началото на пътя на П.Хитов в организираното революционно движение и да се откажем от дълго повтаряната формула за него, че до срещата му с Раковски той е просто обикновен традиционен хайдутин, еднотипен с цялата категория, по правило разглеждана неоснователно в константен вид за всички векове на робството, включително и за XIX в., и за самия Хитов.

Фактите, ако не се пренебрегват, показват нещо съвсем различно за П.Хитов като участник в чета най-напред и особено като войвода. Той олицетворява еволюцията на българското хайдутство под въздействието на многобройните и важни политически събития, разтърсили България, Балканския полуостров и Турция през XIX в., ускоряващи се и умножаващи се в началото на третата четвърт на същия век. Те не могат да останат без следа и влияние и върху спонтанната хайдушка съпротива и пораждат промени във вижданията на мнозина у тях, особено у П.Хитов. Той преживява интензивно и вгълбено тази естествена еволюция.

Словото, революционните инициативи и обръщенията на Раковски към него и други активни родолюбци ускоряват, целенасочват и осмислят по-задълбочено възникналите търсения у него, като изиграват решаваща роля за дълбоките промени в политическото му мислене и по-нататъшната му дейност. Войводата остава до Освобождението преди всичко организатор и водач на чети, но това съвсем не